

Aspecte privind ascultarea copilului în lumina Deciziei CCR nr. 15/2019

Aspects on Hearing the Child according to CCR Decision NO. 15/2019

Bianca-Lucreția IVAN*

Rezumat: Prezenta lucrare analizează problema juridică incidentă în Decizia nr. 15/2019 a Curții Constituționale a României cu privire la ascultarea copilului, astfel cum este prevăzută în art. 264 alin. (1) C.civ. Specificul protecției în materia drepturilor copilului impune anumite rigori normative pentru legiuitorul național. În identificarea acestora, apare ca necesară conturarea unei perspective generale, pornind de la standardul convențional și unional referitor la dreptul copilului la liberă exprimare. Imaginea astfel conturată trebuie proiectată în plan național, astfel încât să se verifice conformitatea dispozițiilor legale în materie cu aceste exigențe specifice, cu rezerva că, în această materie, legiuitorul este titularul unei marje de apreciere în ceea ce privește aducerea la împlinire a acestui drept.

Cuvinte-cheie: drept civil; dreptul Uniunii Europene; ascultarea copilului; drepturi fundamentale; constituționalitate;

Abstract: This paper analyzes the legal issue incident in Decision no. 15/2019 of the Constitutional Court of Romania on hearing the child, as consecrated by art. 264 para. (1) Civil code. Children's rights require a particular protection, imposing certain normative rigors for the national legislator. In order to identify them, it appears necessary to outline a general perspective, starting from the conventional and EU law standard regarding the child's right to express freely. The outlined image should be projected at the national level, in order to verify the conformity of the relevant legal provisions, provided that, in this matter, the legislator is the holder of a margin of appreciation concerning the means to fulfill this right.

---

* auditor de justiție, anul I, (e-mail: bianca.ivan@inm-lex.ro);

Keywords: *civil law; EU law; hearing the child; fundamental rights; constitutionality;*

Introducere

Prin Decizia Curții Constituționale a României nr. 15/2019¹ (în continuare *brevitatis causa* „Decizia CCR nr. 15/2019”), s-au supus analizei constituționalității prevederile art. 264 alin. (1) C.civ.². În susținerea excepției, s-a arătat că această reglementare instituie o obligație de a fi ascultat instituită în sarcina copilului, care este susceptibilă de a da naștere unor abuzuri prin constrângerea minorului de a o aduce la îndeplinire în mod repetat, împotriva voinței sale.

Această excepție de neconstituționalitate a fost ridicată în cursul rejudecării unei cereri în procedura ordonanței președințiale în fața instanțelor naționale, având ca obiect suspendarea dreptului părintelui de a avea legături personale cu minorul. În speță, s-a criticat supunerea minorei la audieri repetate pe parcursul procesului.

După cum putem observa din natura problemei, dar și din analiza Curții Constituționale, critica adusă textului național își găsește suport în dreptul convențional, dar și în dreptul unional. Norma instituită de art. 264 alin. (1) C.civ. pare că se inspiră din dreptul copilului la liberă exprimare, astfel cum este prevăzut în Convenția cu privire la drepturile copilului³ (în continuare, *brevitatis causa* „Convenția”) la art. 12 alin. (1)⁴. Mai mult, această normă reprezintă o expresie a principiului interesului superior al copilului reglementat de art. 3 alin.

---

¹ A se vedea Curtea Constituțională a României, Decizia nr. 15/2019 referitoare la respingerea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 264 alin. (1) din Codul civil.

² Articolul 264 alin. (1) C.civ. prevede: „în procedurile administrative sau judiciare care îl privesc, ascultarea copilului care a împlinit vârsta de 10 ani este obligatorie. Cu toate acestea, poate fi ascultat și copilul care nu a împlinit vârsta de 10 ani, dacă autoritatea competentă consideră că acest lucru este necesar pentru soluționarea cauzei”.

³ A se vedea Convenția cu privire la drepturile copilului, adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 20 noiembrie 1989, publicată în M. Of. nr. 109/28 septembrie 1990.

⁴ Articolul 12 alin. (1) din Convenție: Statele părți vor garanta copilului capabil de discernământ dreptul de a-și exprima liber opinia asupra oricărei probleme care îl privește, opiniile copilului urmând să fie luate în considerare ținându-se seama de vârsta sa și de gradul său de maturitate.

(1)⁵ al aceluiași act normativ, având drept scop asigurarea unui mecanism de protecție pentru copil aplicabil în cadrul procedurilor care îl privesc, indiferent de natura acestora. De asemenea, regăsim similitudini în ceea ce privește scopul reglementării și în dispozițiile Cartei drepturilor fundamentale ale Uniunii Europene⁶ de la art. 24 alin. (1)⁷. Protecția conferită dreptului copilului de a fi ascultat prin intermediul Cartei trebuie înțeleasă atât prin raportare la art. 7⁸ care prevede dreptul la respectarea vieții private, cât și prin prisma art. 24 alin. (2)⁹ care instituie obligativitatea statelor de a avea în vedere interesul superior al copilului. Relevant în această materie este și standardul impus de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, (în continuare, *brevitatis causa*, CtEDO) prin jurisprudența sa, Carta făcând trimitere prin dispozițiile art. 52 alin. (3)¹⁰ la necesitatea de a asigura un nivel de ocrotire a drepturilor fundamentale garantate prin Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (în continuare, *brevitatis causa*, CEDO) cel puțin egal cu cel conferit prin aceasta din urmă.

În acest context, ne întrebăm dacă legiuitorul român se face într-adevăr vinovat de o defectuoasă reglementare, prin instituirea obligativității de a fi ascultat pentru copilul având împlinită vârsta de 10 ani.

---

⁵ Articolul 3 alin. (1) din Convenție: „În toate acțiunile care privesc copiii, întreprinse de instituțiile de asistență socială publice sau private, de instanțele judecătorești, autoritățile administrative sau de organele legislative, interesele copilului vor prevala.

⁶ A se vedea Carta drepturilor fundamentale ale Uniunii Europene, JO C 326/2012, pag. 391–407.

⁷ Articolul 24 alin. (1) din Cartă: „Copiii au dreptul la protecția și îngrijirile necesare pentru asigurarea bunăstării lor. Ei își pot exprima în mod liber opinia. Aceasta se ia în considerare în problemele care îi privesc, în funcție de vârsta și gradul lor de maturitate.”

⁸ Articolul 7 din Cartă: „Orice persoană are dreptul la respectarea vieții private și de familie, a domiciliului și a secretului comunicațiilor.”

⁹ Articolul 24 alin. (2) din Cartă: „În toate acțiunile referitoare la copii, indiferent dacă sunt realizate de autorități publice sau de instituții private, interesul superior al copilului trebuie să fie considerat primordial.”

¹⁰ Articolul 52 alin. (3) din Cartă: „În măsura în care prezenta carte conține drepturi ce corespund unor drepturi garantate prin Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, înțelesul și întinderea lor sunt aceleași ca și cele prevăzute de convenția menționată. Această dispoziție nu împiedică dreptul Uniunii să confere o protecție mai largă.”

Pentru o analiză cât mai clară a problemei ridicate prin intermediul excepției, vom structura prezentarea astfel încât să surprindem într-o primă etapă, expunerea unor aspecte generale relevante în soluționarea excepției (I), urmată de identificarea standardului impus de jurisprudența CtEDO în materie (II), în final concentrându-ne atenția pe substanța soluției oferite de Curte (II).

I. Considerații generale

Dreptul copilului de a-și exprima liber opinia, astfel cum a fost consacrat pentru prima dată în Convenție la art. 12 alin. (1), are natura juridică a unui act unilateral *intuitu personae*, întrucât acesta reflectă manifestarea unilaterală de voință a minorului, exprimată și apreciată în conformitate cu gradul său de dezvoltare fizică și psihică. Fiind o consecință directă a interesului superior al copilului, aceasta apare ca fiind relevantă în orice procedură privitoare la persoana copilului și la interesele sale, indiferent de natura acesteia. Convenția a avut ca principal scop crearea unui cadru unitar pentru întregul ansamblu de drepturi fundamentale ale omului, cu particularitatea că acestea sunt adaptate specificului protecției copilului. Mai mult, prin reglementarea interesului superior al copilului în cadrul art. 3 alin. (1)¹¹ s-a recunoscut implicit și calitatea sa de subiect de drept distinct¹², întrucât nu putem vorbi despre un interes personal care să devină un element de apreciere în ceea ce îl privește, dacă nu se consideră că însuși minorul este unicul titular al drepturilor sale. Poziția specială asigurată este întărită de modul de reglementare, întrucât, din economia dispozițiilor Convenției, putem observa că se încurajează rolul activ al copilului în exercitarea tuturor drepturilor sale, prin cultivarea propriilor sale nevoi de liberă exprimare, informare și promovarea propriului set de valori, dar în același timp se oferă și un standard ridicat de care trebuie să se țină cont pentru a-i asigura o protecție efectivă a vieții sale private.

În vederea asigurării unei ocrotiri nemijlocite a drepturilor copilului, a fost nevoie de instituirea unei obligații pozitive¹³ în sarcina legiuitorului național în

---

¹¹ Articolul 3 alin. (1) din Convenție: În toate acțiunile care privesc copiii, întreprinse de instituțiile de asistență socială publice sau private, de instanțele judecătorești, autoritățile administrative sau de organele legislative, interesele copilului vor prevala.

¹² A se vedea Youf Dominique, „L'intérêt de l'enfant comme norme suprême, în *Penser les droits de l'enfant*”, Presses Universitaires de France, 2002, pag. 129-134.

¹³ Articolul 12 alin. (2) din Convenție: „în acest scop copilului i se va da, în special, posibilitatea de-a fi ascultat în orice procedură judiciară sau administrativă care îl

sensul oferirii unui cadru procedural concret care să permită exercitarea acestor drepturi și mai ales a posibilității de a fi ascultat ori de câte ori minorul va considera că este necesar.

Reglementarea convențională a servit drept inspirație la nivel unional, în cadrul art. 24 alin. (1) din Cartă a dreptului fundamental la liberă exprimare al copilului, însă nu a fost reglementată expres o obligație în sarcina statelor membre ale Uniunii Europene. Cu toate acestea, la nivelul acestui instrument se reafirmă primordialitatea interesului superior al copilului „în toate acțiunile referitoare la copil”, fapt ce reprezintă un puternic indiciu către existența unei obligații implicite a autorităților de a asigura efectivitatea exercitării acestui drept. Vorbim despre un standard minim de protecție pe care statele membre trebuie să îl asigure, în vederea exprimării libere a copilului, în aplicarea dreptului UE. Deși în situația de fapt din dosarul în care a fost ridicată excepția nu este aplicabilă Carta, Curtea Constituțională a analizat compatibilitatea prevederilor naționale sub aspectul rigorilor impuse de art. 7 și art. 24 alin. (1) din acest instrument de drept unional. Incidența acesteia ar fi neîndoielnică, în temeiul art. 51 alin. (1), în măsura în care statul român ar fi chemat să pună în aplicare dreptul Uniunii.

Ca o concluzie preliminară, în urma analizei dispozițiilor de drept unional și convențional în materie, putem afirma fără dubiu că ascultarea copilului este, în realitate, un veritabil drept al cărui titular nemijlocit este copilul, prin recunoașterea căruia este încurajat rolul activ al acestuia în exercițiul drepturilor sale fundamentale¹⁴, astfel cum sunt recunoscute de Convenție. Exercițarea acestui drept trebuie amenajată de către statele părți prin intermediul normelor de drept național, astfel încât orice copil să poată fi ascultat ori de câte ori va considera oportun în cadrul procedurilor care îl privesc, condiție *sine qua non* pentru respectarea interesului superior al copilului.

Analiza Curții Constituționale a României surprinde și o scurtă verificare a conformității dispozițiilor criticate cu standardul constituțional, interpretat în lumina CEDO și a jurisprudenței Curții de la Strasbourg, astfel că apreciem ca relevantă, în cele ce urmează, prezentarea exigențelor identificate.

---

privește, fie direct, fie printr-un reprezentant sau un organism competent, în conformitate cu regulile de procedură din legislația națională.”

¹⁴ A se vedea Gerison Lansdown, „L'intérêt supérieur de l'enfant et le droit d'être entendu”, Conseil de l'Europe, L'intérêt supérieur de l'enfant – Un dialogue entre théorie et pratique, 2017, pag. 35.

II. Standardul impus de jurisprudența CtEDO în materie

Curtea Constituțională a României, valorificând dreptul copilului de a fi ascultat ca fiind o componentă a dreptului la viață intimă, familială și privată, astfel cum este reglementat de art. 26 din Constituție, a considerat oportună verificarea respectării nivelului de protecție asigurat prin art. 8 din CEDO, trasat prin jurisprudența Curții în această materie.

Plecând de la premisa că ascultarea copilului este o manifestare a interesului superior al copilului, observăm că în analiza sa, Curtea preferă să trateze aceste aspecte într-un raport de tip parte-întreg. Astfel, în cauza *Ignaccolo-Zenide împotriva României*¹⁵, s-a reținut în cadrul opiniei separate exprimate de R. Maruste că pentru a promova cu succes interesul superior al copilului în procedurile privitoare la aceștia, se impune ca statele să le asigure posibilitatea deplinei exercitări a drepturilor lor și să se aibă în vedere opiniile lor, exprimate în mod liber și nemijlocit. Într-o idee mai restrânsă, ascultarea copilului devine o condiție necesară pentru respectarea interesului superior al acestuia. Situația de fapt în cauza indicată surprinde un puternic conflict de interese între părinți și copii, generat de neîndeplinirea obligației de a returna copilul către părintele care exercită autoritatea părintească. Curtea a constatat existența unei încălcări a art. 8 din CEDO, motivând că statele au obligația pozitivă de a acționa în vederea cultivării relațiilor familiale între aceștia. Față de acestea, apreciem că opinia separată surprinde necesitatea și chiar reafirmarea standardului impus de Convenție, ca drepturile copilului să ocupe întotdeauna un rol primordial în raționamentul expus. Astfel, s-a afirmat că opiniile minorilor trebuie să fie cu adevărat ascultate și luate în considerare atât la momentul derulării procedurilor, cât și la adoptarea deciziilor ce urmează a produce consecințe importante asupra sa, fapt ce conduce la constatarea existenței unei obligații pozitive în sarcina statelor, prin organele abilitate, de a ține cont de preferințele exprimate de minori. Din păcate, în cauza menționată, s-a constatat că procedurile naționale nu au avut în vedere și aceste opinii exprimate de către copii, deși aceștia au ales să-și exercite dreptul de a fi ascultați.

---

¹⁵ A se vedea CtEDO, Hotărârea din 22 ianuarie 2000, *Ignaccolo-Zenide împotriva României*, 31679/96.

Un raționament similar a fost exprimat în cauza *Hokkanen împotriva Finlandei*¹⁶, în care s-a constatat existența unei încălcări a art. 8 din CEDO pentru nerespectarea dreptului tatălui de a-și vizita fiica, cu motivarea că procedurile naționale au reprezentat impedimente puternice în realizarea vizitelor. În considerente, Curtea a reținut că fiica domnului Hokkanen a atins un grad de maturitate superior vârstei sale de numai 12 ani, astfel că aceasta a ales să-și exercite dreptul de a fi ascultată în fața autorităților finlandeze, manifestând refuzuri repetate de a-și vedea tatăl, ce nu puteau fi ignorate de către autorități, în virtutea interesului superior al copilului.

O particularitate ce se manifestă în ceea ce privește ascultarea copilului, cu rol în conturarea interesului superior este, astfel cum s-a afirmat în cauza *Pini și alții împotriva României*¹⁷ este dată de gradul de maturitate al copilului. Acest aspect nu va conduce la înlăturarea dreptului copilului de a fi ascultat, ci va avea un rol major în interpretarea opiniilor exprimate de acesta, pentru a putea înlătura eventualele influențe exercitate de diverși factori externi asupra libertății de gândire și exprimare a copilului (de pildă, influența exercitată de părinți sau rudele minorului). Astfel, Curtea a statuat că refuzul ferm al minorilor de a fi reuniți cu părinții adoptivi pe teritoriul statului unde aceștia locuiesc, urmare a manifestării dreptului acestora de a fi ascultate în procedura de adopție, reprezintă o manifestare de voință matură, care va fi luată în considerare ca atare în aprecierea interesului lor superior.

Din această relație de tip parte-întreg pe care Curtea a ales să își construiască raționamentul, se poate deduce că dreptul copilului de a fi ascultat devine un element de particularizare a interesului superior, un veritabil criteriu de determinare și interpretare în procedurile la care minorul va fi supus. Astfel că, în toate cazurile în care statele părți vor fi chemate să identifice interesul superior al copilului, vor avea obligația de a asigura mecanismele legale necesare pe care le consideră adecvate pentru ca ascultarea copilului să devină un drept efectiv, care poate fi exercitat nemijlocit, ori de câte ori se va aprecia de către acesta ca fiind necesară intervenția sa.

În cele ce urmează, vom analiza modul în care legiuitorul român a ales să-și exercite marja de apreciere recunoscută în această materie.

---

¹⁶ A se vedea CtEDO, Hotărârea din 23 septembrie 1994, *Hokkanen împotriva Finlandei*, 19823/92.

¹⁷ A se vedea CtEDO, Hotărârea din 22 iunie 2004, *Pini și Bertani, Manera și Atripaldi împotriva României*, 78028/01 și 78030/01.

III. Conformitatea art. 264 alin. (1) C.civ. cu dispozițiile convenționale și unionale

Dispozițiile art. 264 C.civ¹⁸. sunt reunite sub denumirea marginală „ascultarea copilului”. Alin. (1) C.civ. debutează într-o formulă similară celei folosite în reglementarea din Cartă, statuând asupra naturii procedurilor în care este necesară ascultarea copilului. Problema apare, însă, în legătură cu includerea unor praguri de vârstă pentru a regla obligația, respectiv facultatea instanței de a asculta minorul. Astfel, instanța are obligația de a asculta copilul care a împlinit 10 ani și are facultatea de a asculta copilul cel care nu a împlinit 10 ani în măsura în care se consideră că este o activitate necesară soluționării cauzei. Acest aspect a fost criticat de autorul excepției de neconstituționalitate, motivând că, în realitate, se instituie o veritabilă obligație în sarcina minorului. Mai mult, acesta a susținut că se poate da naștere unor abuzuri repetate ale autorităților competente de supune minorul acestei proceduri, iar în funcție de specificul cauzei este posibil ca o atare procedură să aibă consecințe negative asupra persoanei acestuia.

Or, o astfel de susținere nu poate fi primită. După cum am amintit în secțiunile anterioare, în această materie, statele au obligația pozitivă de a asigura un cadru procedural adecvat pentru ca ascultarea copilului să devină un drept efectiv, ce poate fi exercitat în mod liber de copil. Lipsa unor mențiuni concrete în ceea ce privește modalitatea prin care statele trebuie să adapteze

---

¹⁸ Art. 264 din Codul civil român - Ascultarea copilului

„(1) În procedurile administrative sau judiciare care îl privesc, ascultarea copilului care a împlinit vârsta de 10 ani este obligatorie. Cu toate acestea, poate fi ascultat și copilul care nu a împlinit vârsta de 10 ani, dacă autoritatea competentă consideră că acest lucru este necesar pentru soluționarea cauzei.

(2) Dreptul de a fi ascultat presupune posibilitatea copilului de a cere și a primi orice informație, potrivit cu vârsta sa, de a-și exprima opinia și de a fi informat asupra consecințelor pe care le poate avea aceasta, dacă este respectată, precum și asupra consecințelor oricărei decizii care îl privește.

(3) Orice copil poate cere să fie ascultat, potrivit prevederilor alin. (1) și (2). Respingerea cererii de către autoritatea competentă trebuie motivată.

(4) Opiniile copilului ascultat vor fi luate în considerare în raport cu vârsta și cu gradul său de maturitate.

(5) Dispozițiile legale speciale privind consimțământul sau prezența copilului, în procedurile care îl privesc, precum și prevederile referitoare la desemnarea de către instanță a unui reprezentant în caz de conflict de interese rămân aplicabile.”

dreptul național astfel încât să respecte standardul minim convențional al protecției, oferă indiciul recunoașterii unei marje de apreciere în sarcina acestora. Astfel, fiecare stat este invitat să se folosească de cele mai adecvate mijloace de reglementare internă, precum și de cele mai potrivite tehnici pentru ca regulile instituite să răspundă atât exigențelor unionale și convenționale, dar și tradițiilor normative interne. În dreptul românesc, vârsta de 10 ani este considerată a fi momentul de la care opiniile copilului provin de la o persoană suficient de matură pentru a înțelege anumite aspecte ale procedurilor la care este supus, fiind o apreciere de tradiție care dăinuie încă din vremea Codului familiei¹⁹. Acestea fiind spuse, voința exprimată prin Convenție de a avea o reglementare *in concreto* în dreptul național, în ceea ce privește dreptul copilului de a fi ascultat este pe deplin respectată prin prevederile cuprinse în Codul civil. Transpunerea acestuia în dreptul intern conferă nivelul necesar de protecție pretins statelor părți, fără a fi impusă și o obligație în sarcina statului cu privire la mijloacele concrete de aducere la împlinire a acestui drept, indiciu în sensul lăsării unei marje de apreciere în această materie.

După cum a reținut în mod judicios Curtea în considerentul nr. 27²⁰, textul art. 264 alin. (1) C.civ. ridică, mai degrabă, o problemă de înțelegere a voinței legiuitorului. Instituirea unui prag de vârstă pentru ascultarea copilului nu trebuie a fi înțeleasă în sensul că impune obligativitatea copilului de a fi ascultat după împlinirea vârstei de 10 ani. Dimpotrivă, aceste dispoziții instituie obligația procedurală a statului de a se asigura că, după această vârstă, copilul va putea să își exprime liber opiniile ori de câte ori va considera că este necesar ca vocea lui să fie ascultată. Deși inclusă în Codul civil, norma este o adevărată regulă de procedură destinată autorităților competente de a pune în vedere minorului că este titularul unui drept pe care îl poate exercita nestânjenit, dacă consideră oportun. Pentru copil, aceasta reprezintă o reală garanție că exercițiul dreptului

---

¹⁹ Cu titlu de exemplu, amintim dispozițiile art. 100 din Codul familiei: „Copilul minor locuiește la părinții săi. Dacă părinții nu locuiesc împreună, aceștia vor decide, de comun acord, la care dintre ei va locui copilul. În caz de neînțelegere între părinți, instanța judecătorească, ascultând autoritatea tutelara, precum și pe copil, dacă acesta a împlinit vârsta de 10 ani, va decide, ținând seama de interesele copilului.”

²⁰ Considerentul nr. 27 din Decizia CCR nr. 15/2019: „Textul de lege criticat reprezintă chiar expresia îndeplinirii acestei obligații a statului român. Criticile autorului excepției de neconstituționalitate referitoare la o eventuală purtare abuzivă care ar fi dispus ascultarea fiicei sale de mai multe ori, în dosare diferite, dar care au legătură între ele, nu reprezintă o problemă de constituționalitate, ci una de interpretare și aplicare a legii.”

său la liberă exprimare va fi asigurat în mod efectiv, iar în caz de nerespectare, pasibile de sancțiune vor fi autoritățile, pentru lipsirea sa de mijloacele necesare realizării propriilor drepturi.

În ceea ce privește transpunerea standardului CEDO în reglementarea de drept intern, observăm că relația de întreg-parte este adoptată și în tehnica de redactare adoptată de legiuitorul român, acesta reglementând interesul superior al copilului, în cuprinsul dispozițiilor art. 263 alin. (1) C.civ.²¹, și ascultarea copilului, în imediata vecinătate a acestui articol. Mai mult, prin coroborarea acestor texte deducem că există o însușire a raționamentului expus de Curte, exercițiul dreptului de a fi ascultat fiind într-o indisolubilă legătură cu interesele minorului.

Deși nu a făcut obiectul excepției de neconstituționalitate, considerăm necesar a afirma că nici instituirea posibilității de a fi ascultat a copilului care nu a împlinit vârsta de 10 ani nu aduce atingere exercițiului acestui drept. Această normă instituie o facultate în sarcina autorităților de a invita minorul la exprimarea opiniei sale, având ca principal scop asigurarea unei ocrotiri suplimentare, datorată vârstei foarte fragede. În măsura în care consideră necesar, iar gradul de maturitate al copilului oferă indiciul că opiniile sale ar putea conduce la o mai bună soluționare a procedurilor care îl privesc, atunci autoritățile îl pot asculta. Și în acest caz, minorul poate refuza să-și exprime opinia, fără să existe riscul ca acesta să poată fi constrâns în sens contrar.

Concluzii

În mod corect, Curtea Constituțională a respins ca neîntemeiată excepția de neconstituționalitate. Această decizie reprezintă un bun exemplu de aplicare *in concreto* a marjei de apreciere conferite statelor parte la Convenție, întrucât legiuitorul a ales să reflecte acest concept tradițional al vârstei în speranța de a oferi o protecție sporită minorilor. Instituirea pragului de vârstă de 10 ani împliniți reprezintă mai degrabă o prezumție de maturitate menită să asigure o mai bună apreciere a celor exprimate de minor în procedurile, fie ele judiciare sau administrative.

---

²¹ Art. 263 din Codul civil român - Principiul interesului superior al copilului

(1) Orice măsură privitoare la copil, indiferent de autorul ei, trebuie să fie luată cu respectarea interesului superior al copilului.

Ceea ce am remarcat în cursul analizei este că, deși statele au această marjă de apreciere care se manifestă în planul dreptului intern, conținutul acestei obligații instituite în sarcina statelor prin Convenție este însă discutabil. Analiza deciziei conduce la o temă de reflecție cât se poate de interesantă referitoare la modul concret de aducere la împlinire a obligației de a asculta copilul, având în vedere că aceasta nu are un conținut predeterminat. Este suficientă simpla invitare a copilului de a-și exprima opinia venită din partea autorităților? Este necesară asigurarea unor condiții speciale în ceea ce privește cadrul în care va avea loc ascultarea?

Este clar că textul art. 264 alin. (1) C.civ. nu ne oferă astfel de detalii. Este interesant și chiar demnă de urmărit intenția unora dintre instanțele naționale române de a crea un spațiu destinat ascultării copiilor, în care aceștia să uite de presiunea procedurilor desfășurate în sălile de judecată. Acest demers ne poate conduce spre ideea că nevoia de protecție a copilului presupune mai mult decât un cadru procedural de exercitare a drepturilor, care se dovedește de multe ori a fi formal și inhibant pentru minor, limitându-i în mod real dorința de a se exprima liber. Astfel, lansăm ca temă de gândire dacă în viitor, în considerarea aderării majorității autorităților la un astfel de demers, va putea exista o eventuală sancțiune pentru neasigurarea unui drept la ascultare în aceleași condiții pentru toți copiii.